

Co legalne, co nielegalne w internecie

- Zasady udostępniania plików
- Odpowiedzialność majątkowa i karna internautów
- Prawa kupujących w sklepach i na aukcjach internetowych
- Zakładanie i prowadzenie firmy w internecie
- Wzory pism

SPIS TREŚCI

1. Zasady korzystania z treści znajdujących się w internecie	5
1.1. Utwór jako przedmiot ochrony w internecie	5
1.1.1. Ochrona autorskich praw osobistych	6
1.1.2. Ochrona autorskich praw majątkowych	8
1.1.3. Przeniesienie praw do utworów	10
1.2. Dozwolony użytek treści	11
1.3. Plagiat w sieci	13
1.4. Prawo cytatu	15
2. Zagadnienia prawne związane z wymianą plików w sieciach P2P	16
2.1. Ochrona plików w internecie	17
2.2. Kwalifikacja prawna wymiany plików	19
2.2.1. Odpowiedzialność majątkowa internauty	19
2.2.2. Odpowiedzialność karna internauty	20
2.2.3. Policyjna kontrola komputerów	21
2.2.4. Tryb ścigania przestępstw	23
2.3. Ściąganie programów i gier	24
2.4. Odpowiedzialność użytkowników Peer-to-Mail (P2M)	25
3. Prawa kupujących w sklepach i na aukcjach internetowych	26
3.1. Zasady kupowania w internecie	26
3.1.1. Porównanie cen towarów	27
3.1.2. Weryfikacja sprzedawcy internetowego	28
3.1.3. Dostęp do informacji o przedsiębiorcy	29
3.2. Charakter prawny umów zawieranych w internecie	31
3.3. Odpowiedzialność za paczkę z towarem kupionym w internecie	32
3.3.1. Czas realizacji zamówień	32
3.3.2. Zagubione paczki	34
3.3.3. Uszkodzona przesyłka	34
3.3.4. Reklamacja u sprzedawcy	36
3.3.5. Reklamacja na poczcie	37
3.3.6. Odszkodowanie od poczty	39
3.4. Procedura odstąpienia od umowy zawartej na odległość	40
3.4.1. Zwrot towaru bez podania przyczyny	40
3.4.2. Ograniczenia w zwrocie zakupionych towarów	42
3.4.3. Zwrot rzeczy zakupionych na e-aukcjach	43

GAZETA PRAWNA

Adres redakcji: 01-042 Warszawa, ul. Okopowa 58/72,
tel. 22 530 40 40; www.dziennik.pl, www.gazetaprawna.pl, www.forsal.pl

Redaktor naczelny Dziennika Gazety Prawnej: Tomasz Wróblewski

Autorzy: Łukasz Sobiech, Adam Makosz

DTP: Agnieszka Borek

Biuro Obsługi Klienta: 05-270 Marki, ul. Okólna 40

tel. 22 761 30 30, 0 801 62 66 66; e-mail: bok@infor.pl

© Copyright by INFOR Biznes Sp. z o.o.

ISBN 978-83-61957-65-2

Wydanie I/2011, maj 2011 r.

3.4.4. Rezygnacja z usług	44
3.4.5. Zwrot towarów z UE	44
3.5. Reklamowanie towarów niezgodnych z umową	46
3.5.1. Rozpatrywanie reklamacji	46
3.5.2. Uprawnienia z gwarancji	48
3.6. Odpowiedzialność za kupno podrobionych towarów	49
4. Prawne aspekty związane z aktywnością w społecznościach internetowych	51
4.1. Prawa użytkownika portalu społecznościowego	51
4.1.1. Dane osobowe internautów	51
4.1.2. Obowiązki portalu społecznościowego	53
4.1.3. Ochrona nazwy użytkownika	53
4.1.4. Ochrona wizerunku internauty	55
4.2. Reguły korzystania z forów internetowych	57
4.2.1. Granice dozwolonej krytyki	57
4.2.2. Ściganie za pomówienia	58
4.3. Prawne aspekty blogów	61
5. Ochrona bezpieczeństwa użytkowników internetu	64
5.1. Ochrona przed oszustwami internetowymi	64
5.1.1. Sprawdzanie wiarygodności ofert	64
5.1.2. Postępowanie w razie dokonania oszustwa	65
5.2. Ochrona danych dostępowych	67
5.3. Bezpieczeństwo haseł	70
6. Zakładanie działalności gospodarczej przez przedsiębiorców internetowych	71
6.1. Rejestracja w urzędzie gminy albo w sądzie gospodarczym	71
6.2. Klasyfikacja działalności	73
6.3. Krajowy Rejestr Sądowy	75
Wzór wniosku o założenie działalności gospodarczej	77
6.4. Skutki wpisu	97
7. Jak założyć firmowy serwis w internecie	99
7.1. Jakie zasady obowiązują przy prowadzeniu biznesu w sieci	99
7.2. Zasady prowadzenia handlu	102
7.3. Wybór formy płatności	105
7.4. Spory o www	107
8. Przedsiębiorca w sądzie	108
8.1. Spory między wirtualnymi przedsiębiorcami	108
8.2. Rozpoczęcie postępowania	111
8.3. Opłaty sądowe	114
8.4. Spór z konsumentem	116
8.5. Postępowanie uproszczone	118
9. Odpowiedzialność przedsiębiorcy	121
9.1. Rodzina może odpowiadać za długi	121
9.2. Klauzula na małżonka	122
9.3. Długi spadkowe	122
9.4. Przeciwdziałanie nieuczciwym praktykom dłużników	124
9.5. Postępowanie sądowe	126
9.6. Przedsiębiorca musi płacić za kłamliwą reklamę	128
9.7. Nieuczciwe praktyki rynkowe	129
10. Ochrona danych osobowych internautów	131
10.1. Zadania przedsiębiorców w zakresie ochrony danych osobowych	131
10.2. Uprawnienia konsumenta	133
10.3. Zmiany w przepisach	135

Co legalne, co nielegalne w internecie

Internet jest największym polem eksploatacji utworów. Można w nim znaleźć rozmaite formy twórczego działania, takie jak fotografie, kombinacje grafik, muzykę, filmy, czy treści pisane ujęte w artykuły, blogi i wpisy na forum. Każdemu z takich dzieł, i to niezależnie od ich wartości materialnej, przysługuje ochrona prawna. Dlatego niedozwolona ingerencja w sferę praw osobistych czy majątkowych twórcy może narazić internautę na dolegliwe sankcje finansowe, a nawet karne. Warto wiedzieć, jak korzystać z zasobów internetu w ramach dozwolonego użytku i jakie działania podjąć w sytuacji, kiedy będziemy chcieli wykorzystać cudzą twórczość do własnych celów.

Budzącym od lat kontrowersje zagadnieniem jest kwestia wymiany plików z chronionymi utworami za pomocą programów Peer-to-Peer (P2P). Część użytkowników internetu nie rozróżnia podstaw odpowiedzialności prawnej za pobieranie plików audiowizualnych i programów komputerowych. O ile za ściąganie pierwszych plików grozi zaledwie odpowiedzialność cywilnoprawna, o tyle w przypadku drugich internauta może być ścigany przez policję na wniosek organizacji zbiorowego zarządzania prawami autorskimi lub przedstawicieli wytwórni filmowej.

Coraz więcej osób korzystających z internetu staje się stałymi klientami sklepów internetowych i bywalcami portali aukcyjnych. Wiele z nich wpada w pułapkę, myśląc, że elektroniczne zakupy są tak samo bezpieczne, jak te dokonywane w centrach handlowych. Tymczasem w sieci roi się od nieuczciwych sprzedawców, którzy chcą zarobić na naiwności klientów. Przed wirtualnymi oszustami i pseudookazjami można jednak się uchronić, stosując się do kilku podstawowych i łatwych do zapamiętania zasad.

Internet to także coraz częściej miejsce prowadzenia działalności gospodarczej przez nowych przedsiębiorców. Tak jak w przypadku każdego biznesu, zwolennicy e-handlu muszą dopełnić niezbędnych formalności. Przede wszystkim wymagane jest zarejestrowanie działalności gospodarczej. Tu do wyboru przedsiębiorca ma prowadzenie biznesu w formie jednoosobowej działalności (rejestracja w urzędzie gminy) bądź w formie spółki handlowej (rejestracja). Po załatwieniu niezbędnych spraw urzędowych przedsiębiorca musi wcielić w życie prowadzenie e-działalności. Konieczna będzie domena internetowa. Przed oficjalnym

startem strony, na której będzie można kupić nasze produkty lub usługi, konieczne będzie również przygotowanie profesjonalnego regulaminu określającego zasady handlu. Na stronie sklepu nie może zabraknąć też danych identyfikujących przedsiębiorcę, zasad zapłaty za zakupione towary i sposobu dostarczania przesyłek.

W praktyce prowadzenia e-biznesu przedsiębiorca spotka się również z nieprzyjemnymi sytuacjami. Nie chodzi tylko o reklamowanie świadczonych przez niego usług. Może się również zdarzyć, że nie otrzymamy zapłaty bądź dostawa naszych produktów splajtuje. Wtedy najczęściej nie obejdzie się bez wizyty w sądzie. W tym właśnie celu przeprowadzamy Czytelnika przez gąszcz przepisów, podpowiadając, w jaki sposób dochodzić swoich praw i bronić przed nieuczciwymi kontrahentami.

Prowadząc wirtualne sklepy, nie możemy również zapomnieć o spoczywającej na nas odpowiedzialności. Ma to istotne znaczenie szczególnie w e-handlu. Dotyczy ona zarówno kwestii związanych z odszkodowaniem, które będzie trzeba wypłacić naszemu konsumentowi za niezgodność towaru z umową, jak i sytuacji, gdy naszym zdjęciem produktu (reklamą) wprowadzimy go w błąd.

Całość publikacji uzupełnia wiele użytecznych przykładów, wzorów pism i dokumentów.

1. Zasady korzystania z treści znajdujących się w internecie

Wszystkie dzieła muzyczne, artykuły, kompozycje graficzne, podobnie jak i inne dzieła artystyczne zamieszczone na stronach www lub pobierane za pomocą łącz internetowych, podlegają ochronie przewidzianej prawem autorskim. Głównym celem tej dziedziny prawa jest ochrona szeroko pojętych dzieł autorów, przed ich kradzieżą i wykorzystaniem bez zezwolenia lub wbrew warunkom zezwolenia twórcy.

1.1. Utwór jako przedmiot ochrony w internecie

Za utwór chroniony prawami autorskimi należy uważać każdy przejaw działalności twórczej o indywidualnym charakterze, ustalony w jakiejkolwiek postaci, niezależnie od wartości, przeznaczenia i sposobu wyrażenia. Prawo autorskie nie dokonuje rozróżnień w zakresie ochrony w zależności od wartości utworu i uznania, jakim cieszy się autor. Ochronie podlega twórca nie tylko powszechnie znany, którego utwory są publikowane w dużym nakładzie, lecz każdy, którego praca do utworu została w jakikolwiek sposób naruszona.

CZAS TRWANIA AUTORSKICH PRAW MAJĄTKOWYCH

Jeżeli autorskie prawa majątkowe przysługują twórcy:
n trwają przez cały czas życia twórcy i 70 lat po jego śmierci,
n jeżeli twórca nie jest znany – 70 lat od daty pierwszego rozpowszechnienia utworu.
Jeżeli z mocy ustawy autorskie prawa majątkowe przysługują innej osobie niż twórca:
■ 70 lat liczy się od daty rozpowszechnienia utworu.
Jeżeli utwór nie został rozpowszechniony:
■ 70 lat od daty ustalenia utworu,
■ 50 lat w odniesieniu do nadań programów radiowo-telewizyjnych (licząc od roku pierwszego nadania),
■ 50 lat w odniesieniu do sporządzania i korzystania z fonogramów i wideogramów (licząc od roku sporządzenia).

Wszystko co oryginalne, np. tekst artykułu, projekt strony, wiadomość e-mail lub wpis na forum, zostaje automatycznie objęte ochroną prawa autorskiego. Aby jednak ochrona taka była możliwa, stworzony utwór musi być możliwy do zidentyfikowania jako oryginalne dzieło.

Ochrona przysługuje twórcy niezależnie od spełnienia jakichkolwiek formalności. Twórca nie musi nawet umieszczać w internecie informacji o prawach autorskich. Warto to jednak robić, gdyż taka informacja to pożądaný dowód w konflikcie, do którego dojdzie w razie naruszenia praw autorskich.

Ważne! Dla prawnoautorskiej ochrony utworu nie ma znaczenia, w jaki sposób dokonujący naruszenia wszedł w jego posiadanie lub też w jaki sposób utwór do niego dotarł. W szczególności nie ma znaczenia okoliczność, że utwór, stanowiący przedmiot naruszenia, dotarł do dokonującego naruszenia jako niezamawiana korespondencja przesyłana drogą elektroniczną (tzw. spam).

1.1.1. Ochrona autorskich praw osobistych

Każdemu twórcy utworu zamieszczonego w internecie przysługują do niego prawa autorskie osobiste i prawa autorskie majątkowe. Prawa osobiste to, najkrócej mówiąc, prawa do „ojcostwa utworu”. Nikt inny, poza autorem, nie może przypisywać sobie prawa do występowania jako twórca danego artykułu, grafiki czy strony www. Są one nieograniczone w czasie i nie można ich się zrzec ani ich sprzedać. Obejmują w pierwszej kolejności prawo do autorstwa i oznaczenia utworu swoim nazwiskiem lub pseudonimem albo do udostępniania go anonimowo.

Twórca ma także prawo do nienaruszalności treści i formy utworu oraz jego rzetelnego wykorzystania. Oznacza to, że wyłącznie autor może udzielić zgody na wszelkie jego modyfikacje. Ma też możliwość kontrolowania sposobu eksploatacji dzieła i wyłącznego decydowania o pierwszym udostępnieniu utworu publiczności.

Ważne! Z osobistych praw autorskich do utworu wynika, że zgody twórcy wymaga wykorzystywanie jego dzieła do celów reklamowych czy promocyjnych. Ma on również prawo nadzorowania ostatecznej formy utworu, jaką przed rozpowszechnieniem nadał mu wydawca czy producent.

Z powyższego wynika, że nawet twórca, który nie posiada już autorskich praw majątkowych do utworu, przysługuje ochrona prawnoautorska w zakresie praw osobistych. Może on ponadto bronić się przed ingerencją w sferę przysługujących mu uprawnień.

Roszczenia twórcy

Zgodnie z art. 78 prawa autorskiego, twórca, którego autorskie prawa osobiste zostały zagrożone cudzym działaniem, może żądać zaniechania tego działania. W razie dokonanego naruszenia może on także żądać, aby osoba, która dopuściła się naruszenia, dopełniła czynności potrzebnych do usunięcia jego skutków. W szczególności może domagać się, aby złożyła publiczne oświadczenie o odpowiedniej treści i formie. Jeżeli naruszenie było zawinione, sąd może przyznać twórcy odpowiednią sumę pieniężną tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę lub – na żądanie twórcy – zobowiązać sprawcę, aby uiścił odpowiednią sumę pieniężną na wskazany przez twórcę cel społeczny.

Jeżeli twórca nie wyraził innej woli, po jego śmierci z powództwem o ochronę autorskich praw osobistych zmarłego może wystąpić małżonek, a w jego braku kolejno: zstępni, rodzice, rodzeństwo, zstępni rodzeństwa. Jeżeli twórca nie wyraził innej woli, rodzina jest uprawniona w tej samej kolejności do wykonywania autorskich praw osobistych zmarłego twórcy. Z powództwem może również wystąpić w niektórych sytuacjach stowarzyszenie twórców właściwe ze względu na rodzaj twórczości lub organizacja zbiorowego zarządzania prawami autorskimi lub prawami pokrewnymi, która zarządzała prawami autorskimi zmarłego twórcy.

Przykład Nieuprawniona publikacja fotografii

Opublikowanie fotografii bez zgody jej autora jest czynem bezprawnym uzasadniającym zasądzenie zadośćuczynienia za doznaną krzywdę. Krzywdą jest tutaj utrata zaufania osoby prowadzącej określoną działalność gospodarczą, narażenie dobrego imienia tej osoby i firmy na jego utratę, dyskomfort psychiczny związany z koniecznością tłumaczenia się oraz możliwość utraty stałego kontrahenta.

Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 19 sierpnia 2005 r., sygn. akt VI ACa 330/2005.

1.1.2. Ochrona autorskich praw majątkowych

Internautom zamieszczającym swoje utwory w sieci przysługują również autorskie prawa majątkowe (ang. copyright). Ich istotą jest to, że twórcy przysługuje wyłączone prawo do korzystania z utworu i rozporządzania nim na wszystkich polach eksploatacji oraz do wynagrodzenia za korzystanie z utworu. W niektórych przypadkach (w wyniku zawartej wcześniej umowy) może ono przysługiwać od razu pracodawcy, wydawcy czy producentowi, który na był określone prawa majątkowe lub na których rzecz została ustanowiona licencja.

Uprawnienia właściciela praw

Właściciel majątkowych praw autorskich, którego prawa naruszono, może złożyć pozew do sądu. Roszczenia z zakresu praw autorskich rozstrzyga sąd okręgowy. Skierowanie sprawy z zakresu majątkowych praw autorskich na drogę sądową wiąże się z potrzebą udowodnienia, w jaki sposób doszło do ich naruszenia. Zgodnie z ogólną zasadą prawa cywilnego, ciężar tego dowodu spoczywa na osobie, którą dotyczą skutki naruszenia.

Podstawowym roszczeniem, jakie przysługuje twórcy utworu, jest domaganie się zaniechania działań naruszających prawa autorskie. W praktyce nierzadko do zaniechania naruszeń dochodzi po przesłaniu żądania, np. o usunięcie publikacji będącej plagiatem. Można też zażądać, aby osoba, która dopuściła się naruszenia, podjęła kroki zmierzające do usunięcia jego skutków, a w szczególności złożyła publiczne oświadczenie o odpowiedniej treści i formie.

Do najczęstszych przykładów naruszenia praw autorskich w internecie należy udostępnianie pirackich kopii utworów. W takich sytuacjach, jak i w innych, kiedy właściciel majątkowych praw autorskich ponosi straty związane z nielegalnym wykorzystaniem utworu, przysługuje mu roszczenie o zaniechanie naruszenia,

wydanie uzyskanych korzyści lub zapłaceniu podwójnej, a jeśli naruszenie jest zawinione – potrójnej wysokości stosownego wynagrodzenia, które w chwili jego dochodzenia byłoby należne tytułem udzielenia przez uprawnionego zgody na korzystanie z utworu.

Stosowne wynagrodzenie

Zgodnie z orzecznictwem, przyjmuje się, że stosowne wynagrodzenie to takie, które przysługiwałoby twórcy w razie zawarcia umowy o korzystanie z utworu w ramach, w jakich nastąpiło naruszenie jego uprawnień. Jeżeli zatem ktoś nielegalnie używał programu komputerowego, to przyjmuje się, że stosowne wynagrodzenie będzie równe opłacie, jaka byłaby pobrana za legalne korzystanie z programu przez okres, w jakim naruszenie było dokonywane. Jeżeli działanie sprawcy było zawinione, to twórca może również żądać naprawienia wyrządzonej szkody.

Jeśli naruszenie jest niezawinione, sąd może nakazać osobie, która naruszyła autorskie prawa majątkowe, zapłatę stosownej sumy pieniężnej na rzecz uprawnionego, jeżeli zaniechanie naruszania lub usunięcie skutków naruszenia byłoby dla osoby naruszającej niewspółmiernie dotkliwe. Odbывается się to na wniosek osoby, która dokonała naruszeń, i za zgodą uprawnionego.

NARUSZENIE MAJĄTKOWYCH PRAW AUTORSKICH

Uprawniony, którego autorskie prawa majątkowe zostały naruszone, może żądać od osoby, która naruszyła te prawa:

- 1) zaniechania naruszania;
- 2) usunięcia skutków naruszenia;
- 3) naprawienia wyrządzonej szkody:
 - a) na zasadach ogólnych albo
 - b) poprzez zapłatę sumy pieniężnej w wysokości odpowiadającej dwukrotności, a w przypadku gdy naruszenie jest zawinione – trzykrotności stosownego wynagrodzenia, które w chwili jego dochodzenia byłoby należne tytułem udzielenia przez uprawnionego zgody na korzystanie z utworu;
- 4) wydania uzyskanych korzyści;
- 5) jednokrotnego albo wielokrotnego ogłoszenia w prasie oświadczenia odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie lub podania do publicznej wiadomości części albo całości orzeczenia sądu wydanego w rozpatrywanej sprawie, w sposób i w zakresie określonym przez sąd;
- 6) zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej, nie niższej niż dwukrotna wysokość prawdopodobnych korzyści odniesionych przez sprawcę z dokonanego naruszenia, na rzecz Funduszu Promocji Twórczości, gdy naruszenie jest zawinione i zostało dokonane w ramach działalności gospodarczej wykonywanej w cudzym albo we własnym imieniu, choćby na cudzy rachunek.

Odpowiedzialność crackera

Podobną odpowiedzialność cywilnoprawną, związaną między innymi z koniecznością wypłaty odszkodowań, mogą ponieść osoby, które usuwają lub obchodzą techniczne zabezpieczenia przed dostępem, zwielokrotnianiem lub rozpowszechnianiem utworu, jeżeli działania te mają na celu bezprawne korzystanie z utworu. Przykładem takich zachowań jest obchodzenie zabezpieczeń w celu możliwości korzystania z programów komputerowych (np. poprzez crackowanie). Podobnie będzie w przypadku usuwania lub zmiany bez upoważnienia jakichkolwiek elektronicznych informacji na temat zarządzania prawami autorskimi lub prawami pokrewnymi, a także świadomego rozpowszechniania utworów z bezprawnie usuniętymi lub zmodyfikowanymi takimi informacjami.

1.1.3. Przeniesienie praw do utworów

Autorskie prawa majątkowe są zbywalne. Przepisy wyróżniają w tym zakresie dwa zasadnicze rodzaje umów – umowy o przeniesienie autorskich praw majątkowych i umowy licencyjne. Umowa o przeniesienie autorskich praw majątkowych jest podobna do umowy przenoszącej własność rzeczy, np. umowy sprzedaży, zaś umowa licencyjna – do umowy o korzystanie z rzeczy, np. umowy dzierżawy.

Pola eksploatacji utworu

Bez względu na to, czy chodzi o umowę przenoszącą prawo, czy umowę licencyjną, treść umowy mającej za przedmiot prawa autorskie odnosi się tylko do pól eksploatacyjnych, które zostały w niej wyraźnie wymienione. Pola eksploatacji utworu to nic innego jak sposób, w jaki można określony utwór wykorzystać, a ich przykładowy katalog wymieniony został w art. 50 prawa autorskiego. Są to w szczególności:

- w zakresie utrwalania i zwielokrotniania utworu – wytwarzanie określoną techniką egzemplarzy utworu, w tym techniką drukarską, reprograficzną, zapisu magnetycznego oraz techniką cyfrową,
- w zakresie obrotu oryginałem albo egzemplarzami, na których utwór utrwalono – wprowadzanie do obrotu, użyczenie lub najem oryginału albo egzemplarzy,
- w zakresie innego rozpowszechniania utworu – publiczne wykonanie, wystawienie, wyświetlenie, odtworzenie oraz nadawanie i reemitowanie, a także publiczne udostępnianie utworu w taki sposób, aby każdy mógł mieć do niego dostęp w miejscu i w czasie przez siebie wybranym.